
Uitzonderlijke ogenblikken van afzondering

G. van Zanden

Jesaja 26:20

Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers,
en sluit uw deuren na u toe;
verberg u als een klein ogenblik,
totdat de gramschap overga.

Een profetisch vergezicht

Het onderscheid tussen een ware en een valse profeet, is dat een ware profeet v erder kan kijken dan zijn tijd- en plaatsgenoten. Een van hun groten, de profeet Jesaja, profeteerde ‘in de dagen van Uzzia, Jotham, Achaz en Hizkia, de koningen van Juda’ (1:2), ongeveer in het midden van de zevende eeuw voor Christus.

Op historische en literaire gronden wordt het naar hem vernoemde bijbelboek doorgaans verdeeld in drie delen: een pre-exilisch gedeelte (Jesaja 1-35) en, na een prozaïsch intermezzo dat overeenkomt met 2 Koningen 18-20, een exilisch gedeelte (40-54) en een post-exilisch gedeelte (55-66). Een van de literaire kenmerken die het eerste van het tweede en derde gedeelte onderscheidt, is de uitdrukking *bejoom haz * of *bajoom hah *, ‘te dien dage...’, waarmee nieuwe gedeelten van de profetie worden gemarkeerd. We komen de uitdrukking voor het eerst tegen in 2:11 en ze trekt als een eindeloos refrein door de hoofdstukken heen (2:20, 3:7, 3:18, 4:1, 4:2, 5:30, 7:18, enz.).

Met deze twee kleine woordjes contrasteert Jesaja telkens ‘deze dagen’, namelijk de dagen van de koningen van Juda, met ‘die dag’. Op ‘die dag’ zal namelijk het oude voorbijgegaan zijn, en ‘ziet, het is alles nieuw geworden’ (2 Kor. 5:17). ‘Die dag’ zal zowel een dag des toorns zijn, een dag waarop God zijn gramschap uitstort over de aarde, een dag van bezoeking en verwoesting – maar ook een dag waarop, na een korte tijd van duisternis, het licht aanbreekt: de banden worden verbroken, en er zal zijn een vernieuwing en vereenvoudiging des harten, een paradijselijk herstel en een onuitsprekelijke vreugde. ‘Hij zal onder grote volken richten, en machtige heidenen straffen, tot verre toe; (...) Maar zij zullen zitten, een ieder onder zijn wijnstok, en onder zijn vijgeboom, en er zal niemand zijn, die ze verschrikke’ (Micha 4:3-4a).

Alle in die tijd bij Israël bekende volkeren krijgen te horen hoe zij het aan den lijve zullen ondervinden als deze dag in al zijn onverbiddelijke hevigheid zal aanbreken: Babel, Assyrië en de Filistijnen, Moab, Damascus en Efraïm, Cusj of Morenland en Egypte, Edom en Arabië, en Tyrus (Jes. 13-23). Te midden van al deze volkeren klinkt plotseling ook de naam van de stad Jeruzalem (Jes. 22). Op 'die dag' is Israël volk onder de volkeren. Voor haar wordt geen uitzonding gemaakt. 'Hij komt, om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten in gerechtigheid, en de volken in alle rechtmatigheid' (Ps. 98:9). Elk oog moet dat zien. Elk oor moet dat horen. Ook de oren en ogen van Gods volk.

In de literaire eenheid van Jesaja 24-27 culminereren de profetieën tegen de volkeren in een alomvattend apocalyptisch beeld. Het sleutelwoord in deze passage is 'bezoeken' (Hebr. *pqd* in de *qal*), een moeilijk te vertalen woord dat een neutraal 'monsteren' (in Numeri *passim*) maar ook een kritischer 'beproeven' in zich draagt. Het roept het beeld op van een koning die zijn onderdanen komt inspecteren: het kan een verhoging betekenen of een vernedering – denk aan de bakker en de schenker uit Genesis 40, die beiden 'verhoogd' worden: de schenker ten goede, de bakker ten kwade. Als de Heere zijn gunstgenoten komt 'beproeven', is dat altijd vanuit een vaderlijke liefde en bewogenheid (Job 7:18, Psalm 17:3). In Jesaja 24-27 komt de Heere op 'die dag' (24:21; 25:9, 26:1, 27:1.2.12.13) onderzoeken wat de koningen der aarde (24:21-22), de inwoners der aarde (26:21) en zelfs het mythologische oercreatuur Leviathan waard zijn (27:1). Het zal zijn: vóór of tegen. Het kaf zal verwaaien in de wind. Het koren zal blijven.

Wanneer zal 'die dag' aanbreken? In hun geleerde eenvoud wijzen de kanttekenaren van de Statenvertaling erop, dat hier in de eerste plaats gedacht moet worden aan de dag waarop 'God de Joden door de Chaldeeën zal verslaan en vernederen' (Jes. 2, kt. 34), de dag waarop 'het volk uit de Babylonische gevangenis zal verlost zijn, en de kinderen Gods uit de handen hunner vijanden, zo lichamelijke, als voornamelijk geestelijke' (Jes. 26, kt. 1). De eerste vervulling van Jesaja's profetieën ligt dus in het verleden: God heeft het lot van zijn volk ten goede gekeerd. Tegelijkertijd zetten de kanttekenaren een voorzichtige eerste hermeneutische stap naar een *nadere* vervulling van Jesaja's profetieën: als een echo van de moederbelofte (Gen. 3:15) zullen ze geestelijk vervuld worden, telkens wanneer de Heilige Geest in de harten van de gelovigen Gods vijanden doet vergaan (Ps. 92:10a). Bovendien zullen ze eens ten volle vervuld worden, in het laatste der dagen.

Voor een eenvoudige sterveling is het nauwelijks te zeggen of hij in de eerste, tweede of laatste vervullingstijd leeft. Hij kan de vervulling van de profetie wel vermoeden, maar zal er de vinger nooit precies bij kunnen leggen. Hij kan de profetievervulling wel zielsbevindelijk beamen, maar zal haar nooit kun-

nen vasthouden. In het eeuwig heden van Gods genade zal elk onderscheid tussen vóór en na echter wijken. Dan vallen de eerste dingen samen met de laatste dingen.

De deuren toegesloten

Wat staat Gods volk te doen op 'die dag'? Zij zullen roemen en loven (25:1-5), de beloften omarmen (25:6-12), een lofzang aanheffen (26:1-19) en: zij zullen hun kamers moeten binnengaan, de deuren toesluiten, en zich voor een klein ogenblik verbergen (26:20). In vers 2 was het nog: 'Doet de poorten open, dat het rechtvaardige volk daar inga, hetwelk de getrouwigheden bewaart' – maar nu moeten ze de poorten achter zich sluiten om veilig te zijn voor de stormen van toorn die over de aarde gaan. 'Ga heen, Mijn volk, ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe.'

Ten tijde van zijn bezoeken zorgt de Heere altijd voor een veilige plek voor zijn gunstgenoten. Nadat Noach met zijn achten de dieren paarsgewijs had binnen zien komen, 'sloot de Heere achter hem toe' (Gen. 7:16). Toen God op het punt stond zijn gramschap over Sodom en Gomorra uit te storten en de mannen van Sodom in de nacht tot Lot kwamen, sloot hij de deur achter hen toe (Gen. 19:6). Toen de Heere Egypteland bezocht met de tiende plaag, ging Hij aan alle met bloed bestreken deurposten voorbij (Ex. 12:23). En toen Jericho werd vernietigd, ontkwamen Rachab en de haren door de deuren van haar huis gesloten te houden (Joz. 2:19).

Ook de discipelen kenden de veiligheid achter gesloten deuren. Het was 'uit vreze der Joden' dat ze op de avond van de eerste dag der week de deuren hadden gesloten (Joh. 20) en ook de deur waar Petrus op heeft geklopt voordat Rhodé hem opendeed, was vergrendeld (Hand. 12). Uit Jezus' mond hadden ze gehoord dat elk schaap moet ingaan door de deur van de schaapskooi om, in het dreigend onheil van de nacht, veilig te zijn voor de wolven. Hij had gezegd: 'Ik ben de Deur' (Joh. 10:7.9). Ook waarschuwde Hij dat de deur van het Koninkrijk eens voor goed toegesloten zal worden. 'Gij zult beginnen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heere, Heere, doe ons open! en Hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik ken u niet, van waar gij zijt' (Luk. 13:25).

'Verberg u!', zegt de Heere bij monde van Jesaja. En: 'sluit uw deuren na u toe.' Hij zegt dat niet om zijn gunstgenoten te verlammen van angst of te verblinden met radeloosheid, maar om ze erop te wijzen dat Hij eigenhandig een veilige plaats voor hen heeft gereedgemaakt, als een schuilkamer in oorlogstijd, als een zeer lommerrijke boom in een hagelstorm, als een hen die haar kiekens onder haar vleugelen vergadert (Luk. 13:34 *par.*).

Of: als een kloof in de rotsen. 'In de Heere HEERE is een eeuwige rots-

steen', leest vers 4b van Jesaja 26. Het is een van twee plaatsen in de Bijbel waar de dubbele Godsnaam in deze vorm (Hebr. *jah jhwh*) voorkomt. Net als op de andere plaats, Jesaja 12:2b ('de Heere HEERE is mijn Sterkte en mijn Psalm, en Hij is mij tot Heil geworden'), wordt ook hier de vastheid en veiligheid van die ene Naam uitgedrukt. De rots staat voor onwankelbaarheid, onveranderlijkheid en kracht. Als het over deze Rots gaat, openen de monden zich met gezang. 'Hij is de Rotssteen', zingt Mozes (Deut. 32:4). 'Er is geen Rotssteen gelijk onze God', zingt Hanna (1 Sam. 2:2b). 'De Heere is mij mijn Steenrots en mijn Burcht en mijn Uithelper', zingt David (2 Sam. 22:2; Psalm 18:3).

Ook in overdrachtelijke zin blijkt de Heere keer op keer een Rotssteen te zijn voor zijn gunstgenoten. Als David zijn toevlucht neemt tot de spelonk van Adullam, en 'tot hem vergaderden alle man die benauwd was, en alle man die een schuldeiser had, en alle man wiens ziel bitterlijk bedroefd was' (1 Sam. 22:2a), dan wordt die spelonk méér dan een kloof in de rotsen. En als Elia, vluchtend voor Achab en Izébel, zijn toevlucht neemt tot de berg Gods Horeb, en hij daar in een spelonk overnacht, dan mag hij vanuit die veilige plek aanschouwen hoe de Heere voorbijgaat met 'een grote en sterke wind scheurende de bergen en brekende de steenrotsen', met een aardbeving, met vuur – maar dan is Elia zelf, tot de komst van het suizen van een zachte stilte, veilig geborgen in een spelonk die méér wordt dan een spelonk (1 Kon. 19:11-13).

Ook Christus werd begraven in een spelonk, een uitgehouwen holte in een steenrots in de hof van Jozef van Arimathea. Ook deze spelonk werd zoveel méér dan een holle ruimte in de rots. Mattheüs vertelt er nadrukkelijk bij dat het lichaam van Christus werd gelegd 'in zijn nieuw graf' (Gr. *en toi kainoi autou mnèmeioi*), hetwelk hij in een steenrots uitgehouwen had' (Mt. 27:60), om ons duidelijk te maken dat Christus' graflegging een plaatsvervangende graflegging is geweest. Hij is begraven *als* Jozef *voor* Jozef. Opdat Jozef niet zou eindigen in de spelonk, maar met Hem het Leven mocht vinden. Hij in zijn plaats, omdat hij anders de eeuwige dood had moeten sterven.

Gods genade kan zelfs een koud graf veranderen in een plaats van warme geborgenheid en veiligheid. 'Ik ben de Opstanding en het Leven; die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven' (Joh. 11:25).

De Heere *biedt* niet alleen een schuilplaats – Hij *is* de Schuilplaats. In zijn nabijheid weet zijn volk zich veilig.

De gramschap voorbij

'Hoe lang nog?' Het is een vraag die de Heere zijn weerspannig volk heeft gesteld, zowel bij monde van de profeten (Jer. 13:27) als bij monde van zijn Zoon (Mt. 17:17 *par.*). Dezelfde vraag stelt echter ook de psalmist aan zijn God (Ps. 79:5, 80:5, 89:47) als hij uitzielt naar het moment waarop hij eindelijk

zeggen kan: ‘de hitte van Gods gramschap is geblust’ (Ps. 85:1 ber. 1773).

‘Verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga.’ De gramschap zal zeer spoedig voorbij zijn. Later werd aan Johannes op Patmos iets soortgelijks geopenbaard: ‘Gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens’ (Op. 2:10).

Wachten en verwachten vragen om volharding en Godsvertrouwen. ‘Daarom zal ik den Heere verbeiden, Die zijn aangezicht verbergt voor het huis Jakobs, en ik zal Hem verwachten.’ (Jes. 8:17) Zoals voor een vrouw in haar barensnood de tijd wel tot stilstand lijkt te komen (Jes. 28:17-18), zo kunnen Gods beproevingen in de beleving een eeuwigheid duren. Als het Kind echter eenmaal ter wereld is gekomen, verdampt heel de lijdenstijd tot slechts ‘een klein ogenblik’.

God spaart en bewaart de zijnen niet alleen, Hij oefent ook eigenhandig zijn gerichten over hen en over allen. Dat Hij niet alleen vaderlijk streelt maar ook vaderlijk slaat, is een opvatting die op weinig bijval kan rekenen in onze dagen (maar wie zegt dat dat in andere tijden anders is geweest?). Wel is het een bijbelse opvatting en daarom ook een gereformeerde opvatting. God regeert met zijn voorzienigheid alle schepselen alzo, ‘dat loof en gras, regen én droogte, vruchtbare én onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid én krankheid, rijkdom én armoede, en alle dingen’ niet bij toeval, maar van zijn vaderlijke hand ons toekomen’ (HC zondag 10).

Ook al vindt Asaf altijd weer het gelijk aan zijn zijde: ‘Uw weg was in de zee, en Uw pad in grote wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend’ (Ps. 77:20): te midden van de raadselen van de tijd had Israël het Paulus na te zeggen, van harte als David (Ps. 51:2 ber. 1773), schoorvoetend als koning Nebukadnezar (Dan. 5:21b) of na luid protest als Job (Job 42:6): ‘O mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengenen die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt gij mij alzo gemaakt?’ (Rom. 9:20)

Ook wij, in de raadselen van onze tijd, hebben ons te voegen in dat koor der stemmen. Het staat de Pottenbakker volkomen vrij om met zijn leem te doen al wat Hem behaagt. Hij is er vooralsnog eindeloos barmhartig mee geweest. En genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid (Ex. 34:6 *par.*), van geslacht tot geslacht.

Maar hoe lang nog?

G. van Zanden is als predikant verbonden aan de gereformeerde kerk Urk.